

БЕХ І. Д. — директор Інституту проблем виховання НАПН України, д-р психол. наук

БІЛЕЦЬКА А. Л. — начальник відділу дошкільної освіти Управління освіти Голосівської районної в м. Києві державної адміністрації

ГАВРИШ Н. В. — провідний науковий співробітник лабораторії дошкільної освіти та виховання Інституту проблем виховання НАПН України, д-р пед. наук, професор

ІЛЬЧЕНКО А. І. — керівник напрямку «МСФР Освіта» Цифрового видавництва МСФР

КОНОНКО О. А. — завідувач кафедри дошкільної освіти Ніжинського державного університету імені М. В. Гоголя, д-р психол. наук, професор

КРЕМЕНЬ В. Г. — президент Національної академії педагогічних наук України, д-р філос. наук, професор

КРУТІЙ К. А. — професор Тернопільського національного педагогічного університету ім. В. Гнатюка, д-р пед. наук

ЛАДІВІР С. О. — науковий консультант Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, канд. психол. наук

ЛИСЕНКО Н. І. — директор з контенту Цифрового видавництва МСФР

ОМЕЛЯНЕНКО Н. В. — шеф-редактор управлінських видань напрямку «МСФР Освіта» Цифрового видавництва МСФР, голова правління ВГО «Асоціація працівників дошкільної освіти»

ПРОЖЕНКО Т. О. — завідувач лабораторії психології дошкільника Інституту психології імені Г. С. Костюка НАПН України, д-р психол. наук

САВІНОВА Н. В. — шеф-редактор методичних видань напрямку «МСФР Освіта» Цифрового видавництва МСФР

ЕКСПЕРТНА РАДА

БОНДАР А. М. — директор ДНЗ № 256, Київ

РЕЗЕНЧУК Н. В. — вчитель-логопед ДНЗ № 205, Київ

СМОЛЬНИКОВА Г. В. — доцент кафедри методики та психології дошкільної і початкової освіти ІППО Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. психол. наук

Київ
МЦФЕР-Україна
2020

Видається за інформаційної підтримки Міністерства освіти і науки України

Нова нормальність

Усі ми розмірковували, що будемо робити після завершення карантину: як повернемось у дитячий садок, що запропонуємо колегам і вихованцям, куди поїдемо у відпустку, які улюблені місця відвідаємо тощо. А ось про що ми думали найменше, про те, що ці звичні активності матимуть трохи інший вигляд. Світ, і освіта зокрема, входять у «нову нормальність», де потрібно робити температурні вимірювання кожні чотири години й дотримуватися правил соціальної дистанції. Одразу виникає багато запитань щодо роботи з дошкільниками. Чи можлива вона в таких умовах? Відповіді нам ще належить знайти та висвітлити на шпальтах улюбленого фахового журналу.

А поки пропонуємо пригадати, що розпочалося літо, сонце продовжує світити і все навкруги буває яскравими барвами. Тому ми підготували майже тематичне число журналу, яке допоможе організувати діяльність дітей у природному середовищі дитячого садка. Адже фахівці рекомендують частіше перебувати на свіжому повітрі. Також на сторінках журналу публікації, які стануть у пригоді будь-коли, — про графіку та образотворення. Нестандартні арттехніки дадуть змогу розвивати в дітей не лише творче мислення, а й емоційну сферу. Перевірено нашими авторами.

Тож розгортайте журнал, читайте, переймайте досвід, беріть до уваги рекомендації. Та не забувайте про літо. Воно чарівне навіть в умовах «нової нормальності».

До зустрічі! Хай щастить!

Олена Стаєнна,
головний редактор

професійно ВДОСКОНАЛЮЄМОСЯ

- 4 **Наталія Кучерява**
Дистанційна освіта для найменших — підготуйте відеозаняття

Умови сьогодення спонукали педагогів дитячих садків до переходу в дистанційний режим роботи. Для багатьох це стало ще одною нагодою випробувати себе на готовність до змін у сучасному динамічному світі. Так з'явився новий формат взаємодії з дітьми — відеозаняття

комплектуюємо методичний кабінет

- 7 **Ганна Бєленька**
Хочу знати все! або Експериментуйте разом із дітьми

Дітям дошкільного віку притаманне прагнення до дослідницької діяльності, самостійного пошуку інформації. Тож дитяче експериментування дає змогу значно збагатити освітній процес і зробити його сучасним та ефективним

скачайте додаток
на emetodyst.mcfr.ua

- 12 **Софія Довбня**
Секрети вдалого спостереження з дітьми

Головне у статті: чому важливо дотримуватися структури спостереження; які правила запропонувати дітям; що допоможе фіксувати результати; які об'єкти обрати для спостережень із дітьми

- 16 **Орієнтовна циклограма роботи вихователя-методиста на липень**

скачайте
на emetodyst.mcfr.ua

моніторимо освітній процес

- 19 **Оперативний контроль: що перевіряти влітку**

скачайте шпаргалку
на emetodyst.mcfr.ua

- 22 **Приклад картки оперативного контролю**

скачайте
на emetodyst.mcfr.ua

- 23 **Лариса Бондар**
Перевірте роботу педагогів з екологічного виховання

Чи відповідає робота з екологічного виховання в ЗДО сучасним вимогам? За якими критеріями та за допомогою яких методик можна її оцінити? Скористайтеся готовими табличними формами, щоб перевірити якість та ефективність роботи вихователів за цим напрямом

скачайте додаток
на emetodyst.mcfr.ua

допомагаємо методисту-початківцю

- 27 **Як провести спостереження у природі цікаво і корисно**
Рекомендації педагогам

скачайте пам'ятку
на emetodyst.mcfr.ua

- 28 **Що запропонувати дітям під час літньої прогулянки**
Орієнтовний перелік виносного обладнання

- 30 Сім правил для педагога про виносне обладнання

працюємо з нормативними документами

- 32 Щодо організації роботи закладів дошкільної освіти під час карантину
Лист МОН від 23.05.2020 № 1/9-219

працюємо з вихователями

Олена Першина

- 34 Виразний чорно-білий світ, або
Графіка в дитячому садку

Набридли олівці та фломастери? Спробуйте щось нове! Вугілля, сангіна, пастель та інші нестандартні матеріали відкриють нові горизонти в організації образотворчої діяльності дошкільників. Робота з ними стане захопливим заняттям не лише для дітей, а й для вихователя

Олена Половіна, Тетяна Андронова

- 40 Артосвіта дошкільників —
емоції + творчість

Дорослі часто спрямовують усі свої зусилля насамперед на розвиток інтелектуальної сфери дошкільника й забувають про емоційну. Емоційно зорієнтована артосвіта дає змогу це виправити. Арсенал образотворчих технік і засобів не лише врізноманітнює заняття з дітьми, а й розслабляє, налаштовує на позитивний лад, гармонізує душевний стан

скачайте додаток
на emetodyst.mcfr.ua

застосовуємо ІКТ

- 46 ІКТ для художньо-естетичного розвитку
дошкільників: 5 ідей педагогам
Пам'ятка

обмінюємося досвідом

Любов Богомолова, Ірина Свіршук

- 49 Нумо до пригод, або Природничі
квести для дошкільників

Як формувати в дошкільників природознавчу компетентність? Адже сухі факти вони не засвоюють, а традиційна взаємодія з об'єктами природи часто також не дає бажаного результату. Щоб об'єднати теорію та практику, скористайтеся досвідом колег і проведіть природничий квест

формуємо розвивальне середовище

Лариса Панченко,
Наталія Афанасьєва

- 52 Готель для комах та інші принади
екологічної стежки

Літній оздоровчий період у дошкільному закладі — це не лише ігри, розваги та цікаве дозвілля, а й закріплення отриманих знань у різних видах дитячої діяльності. Майже весь освітній процес улітку організовують на свіжому повітрі. Тому скористайтеся досвідом колег, щоб ефективно використовувати територію дитячого садка

спілкуємося з батьками

- 56 Як уберегти дитину від алергічного
запалення в сезон цвітіння

скачайте пам'ятку
на emetodyst.mcfr.ua

свята й цікаві події

- 58 Що відзначити у липні

Галина Джемуга

- 60 До торта на іменини!
Сценарій розваги для дітей старшої
групи до Міжнародного дня торта

Любі колеги, для вас в електронній версії журналу бонус — відеостаття про сервіси для дистанційної роботи.

Дорослі часто спрямовують усі свої зусилля насамперед на розвиток інтелектуальної сфери дошкільника й забувають про емоційну. Емоційно зорієнтована артосвіта дає змогу це виправити. Арсенал образотворчих технік і засобів не лише візноманітнює заняття з дітьми, а й розслабляє, налаштовує на позитивний лад, гармонізує душевний стан

Олена Половіна,
доцент кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, канд. пед. наук, доцент

Тетяна Андронova,
магістр спеціальності «Дошкільна освіта» Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Артосвіта дошкільників — емоції + творчість

Емоції — це прояв особистого ставлення дитини-дошкільника до дійсності, до світу дорослих і до самої себе. Розуміння власних емоцій та почуттів, а також емоційних реакцій інших — важлива умова успішної взаємодії дитини з дорослими та однолітками, що дає змогу легко адаптуватися в соціумі. Тож виховувати емоційно зрілу особистість з перших років життя, супроводжувати становлення її переживань і почуттів — важливе завдання дошкільної освіти. Розв'язати його допоможуть техніки образотворення.

Чому образотворення

Щоб дитина могла розуміти емоції інших людей, їй потрібно навчитися усвідомлювати та виявляти власні емоційні стани. Дієвим засобом для цього може стати мистецтво. Проте традиційні мистецькі заняття, пріоритетом яких є формування технічних навичок, не спрацьовують на розв'язання цього завдання. Альтернативою для них має стати художньо-педагогічне спілкування з дітьми за технологією образотворення. Його умовно можна поділити на **складники**:

- *free painting* — вільне малювання, наш авторський термін, яким позначаємо вільну діяльність на заняттях живописом. Таке малювання дає змогу уникнути прямого наслідування та копіювання дітьми способів дій дорослого;
- *пластичне образотворення* — створення образів за допомогою пластичних матеріалів: тіста, глини, полімерної глини, холодної порцеляни тощо;
- *конструктивне образотворення* — створення образу за допомогою паперу, тканини, ниток, нетканих матеріалів, стрічок, бісеру, леліток, тасьми, природних матеріалів тощо.

Педагогам важливо усвідомити, що дитина має право самостійно обирати різні художні матеріали та експериментувати. Відтак знаходити власні способи передачі образу тими засобами, які їй більше до вподоби.

Які арттехніки застосовувати

Щоб діти не втратили своєї унікальності під впливом стереотипних дій дорослих, пропонуємо використовувати в мистецькій освіті арттехніки Олени Тараріної*. Вони сприяють розвитку емоційної сфери дошкільника, слугують природним шляхом самопізнання та саморозвитку. До того ж, їх можна легко модифікувати відповідно до особливостей дітей дошкільного віку.

Мандала

Створення мандал (у перекладі «коло», «диск») — це вид творчості, від якого діти незмінно отримують задоволення. Цей процес зближує, навчає ставитися одне до одного дбайливо та терпляче. Також ця **техніка допомагає**:

- розкривати творче Я, художнє та духовне самовираження дітей;
- розвивати дрібну моторику та стимулювати мислення;
- тренувати посидючість та акуратність, уміння доводити справу до кінця.

Під час роботи з мандалою дитина заспокоюється, навчається справлятися з емоціями та складними почуттями — страхами, тривогою, сумом, гнівом, ревностями, самотністю тощо.

Існує безліч варіантів створення мандал з дошкільниками: їх малюють на папері, на плоских камінцях, ліплять із глини, плетуть із дроту чи ниток, вишивають, роблять об'ємними, насипними, виготовляють із кольорового паперу, природних матеріалів тощо. Тож кожен педагог має змогу обрати варіант відповідно до вмінь і вподобань дітей.

Сніданок-обід-вечеря

Ця проєктивна техніка дає змогу побачити соціометричний зріз групи; простежити, як дитина ставиться до себе та сприймає себе у групі. Для роботи потрібно об'єднати дітей у групи та запропонувати їм домовитися, що вони будуть малювати: сніданок, обід чи вечерю. Коли групи зроблять вибір, слід запропонувати кожному учаснику зобразити себе як окрему страву. Діти мають малювати на одному великому аркуші паперу.

Зазвичай після секундної паузи діти із натхненням і азартом беруться за роботу. Усмішки на обличчях свідчать, що вони отримують задоволення від процесу. А з яким натхненням вони розповідають потім про свої малюнки! Педагогам залишається лише уважно їх вислухати та інтерпретувати результати.

Моя сім'я в образі квітів

Малюнок сім'ї в образі квітів відображує не лише індивідуальні психологічні характеристики дитини, а і її емоційне самопочуття, уявлення про своє місце й роль у сім'ї, взаємодію між її членами. Образи квітів на малюнку, їх розміщення й оточення відображають сімейну ситуацію й допомагають її усвідомити.

Образи квітів на дитячих малюнках **можуть відображати**:

- ідеальну сім'ю — ту, яку дитина хотіла б мати;
- реальну сім'ю — ту, в якій дитина живе.

* Олена Тараріна — сертифікований арттерапевт і психолог вищої категорії, спеціалізується на роботі з підлітками та дорослими. У 2011 році стала титулованим арттренером України. У 2002 році заснувала громадську організацію «Східноукраїнська асоціація арт-терапії» — Прим. автора

Малювання олією

Інтерпретація малюнків за технологією «Моя сім'я в образі квітів» дає змогу педагогу вчасно надати підтримку дитині та родині або звернутися по допомогу до практичного психолога.

Малювання — це не лише спосіб самовиразитися, а й можливість трансформувати переживання дитини. Особливо якщо це малювання незвичними матеріалами — паличкою та соняшnikовою олією. Ці немистецькі інструменти допоможуть дитині намалювати картину, де, як на рентгені, проявляться всі її емоції.

Техніка малювання таким м'яким і пластичним матеріалом як олія дає змогу дитині розслабитися й не думати про те, що і як вона зображує. Тобто слідувати своєму внутрішньому пориву. Малювання олією надає широкі можливості для експериментування й розвитку творчого мислення дошкільників, а також надихає їх на подальшу творчість.

Малювання аквареллю на воді

Процес малювання на воді захоплює й дає змогу зануритись у світ фантазії. Під час такої творчості в дитини практично немає ніяких обмежень. І хоча малюнки виходять недовговічними, сюжети та візерунки постійно змінюються, як хмари під час вітру, тільки набагато швидше. За ними цікаво спостерігати й вигадувати, на що вони схожі.

Оскільки дитина часто перебуває в системі «оцінка + критика», вона може забувати про процес. Тож усі свої переживання зосереджує на результаті. Ця техніка дає змогу безпечно піти від результату та зосередитися на процесі. Ресурс, який дитина отримує в процесі такого малювання, надовго залишається в пам'яті — дозволом бути в дії, у процесі, не квапити подій і дати собі час на роздуми.

Для малювання на воді доберіть якісну яскраву акварель. Закликайте дітей не використовувати білий колір, бо він більше за інші робить воду каламутною.

Малювання на вологому папері

Секрет особливої краси та легкості таких малюнків у вологості матеріалів. Перед роботою папір і фарби потрібно змочити водою. Відтак діти просто кладуть пензлик на аркуш, а фарба сама розтікається по його поверхні. За бажанням діти можуть скеровувати рух фарби за допомогою вологого пензля.

Використання цієї техніки під час групової взаємодії сприяє релаксації дітей, їхньому зближенню, усвідомленню мінливості емоційних станів тощо.

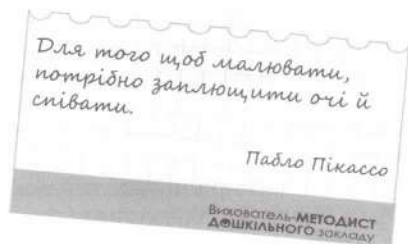
Акватипія

Ще одна техніка малювання водяними фарбами — акватипія. Вона особливо подобається дітям. Вони із захопленням і творчо розмазують плями фарби, а потім з великим задоволенням фантазують і домальовують те, що бачать у розпливчатих барвистих плямах.

Акватипія дає змогу розслабити психіку й тіло дитини, занурює її у стан творця, дає змогу відкорегувати накопичені складні емоції та відновити емоційні ресурси.

Арттехнік для мистецької освіти дітей багато. І в межах однієї статті всіх не охопити. Тож кожен педагог має змогу зробити власний вибір. Головне, щоб під час роботи з арттехніками діти відчували успіх, переконувалися у своїх силах, уміннях та вправності. Якщо

така робота буде систематичною, діти впевнено діятимуть не лише на мистецьких заняттях, а й у повсякденному житті. Тому вважаємо за доцільне надати приклади занять із використанням означених технік для дітей старшого дошкільного віку (*див. Додаток*). Перед кожною темою представлений QR-код, яким можна скористатися, щоб організувати музичний супровід творчого процесу.

Вибудовуйте освітню траєкторію для кожної дитини з урахуванням її індивідуальних особливостей і потреб. І не забувайте, що всі методики корисні, але універсальної немає. В мистецтві немає об'єктивної оцінки. Все суб'єктивно. І це правильно. Сподіваємося, що у професійних руках педагога пропонувані матеріал стануть дієвим інструментом емоційно зорієнтованої дошкільної освіти.

Додаток

Приклади занять з образотворення для дітей старшого дошкільного віку

Техніка: МАНДАЛА

Тема: Диво-коло

Мета:

- активізувати творчу уяву дітей під час пластичного образотворення;
- створити умови для прояву різних почуттів, які наповнюють внутрішній простір дитини.

Завдання:

- шукати ресурси самовдосконалення;
- розвивати емоційний інтелект, чуттєвість;
- формувати навички рефлексії власних станів і потреб.

Матеріали: солоне тісто.

Алгоритм роботи

Вступ. Зверніть увагу дітей на те, що за вікном дощ і вітер, а в групі — тепло й затишно. Це тому, що тепло йде від наших сердець і передається нашими долоньками. Запропонуйте дітям створити з тіста диво-коло і за допомогою нього поділитися теплом з іншими людьми, наприклад із батьками.

Основна частина. Попросіть дітей узяти шматок тіста та розділити його на дві частини: більшу й меншу. З меншої частини виліпити крут, як маленьку піцу. А з більшої — зробити оздоблення й прикрасити свій виріб.

Відтак запропонуйте дітям доповнити вироб одне одного: за звуковим сигналом передавати вироб сусіду. Кожна дитина може щось додати до виробу, який до неї потрапив, або забрати якийсь елемент. Зміна відбувається стільки разів,

скільки виріб переходить до інших рук, поки не повернеться до дитини.

Після завершення роботи обговоріть із дітьми результат:

- Розкажи, що ти виліпив(ла)?
- Як ти можеш назвати свою роботу?
- Які відчуття вона викликає в тебе?
- Якщо твій виріб міг би говорити, що б він сказав?
- Що ти відповів(ла) би йому?

Підсумок. Зверніть увагу, як дитина сприймає зміни у своєму виробі. Вислухайте кожну дитину й підведіть її до усвідомлення того, що внесення змін — це не критика, не вияв невдоволення, а думка іншої дитини, яку варто сприймати з вдячністю. Так ви готуватимете дитину до сприймання думок інших, до оцінювання, з яким дитина неодмінно зустрінеться у школі.

Техніка: СНІДАНОК-ОБІД-ВЕЧЕРЯ

Тема: Кафе смаколиків

Мета: перевірити, як дитина сприймає себе в оточенні інших людей.

Завдання:

- стабілізувати самооцінку;
- розвивати емоційний інтелект;
- сприяти прийняттю власних ресурсних і проблемних сторін особистості.

Матеріали: пензлі, фарби, склянка для води, білий аркуш паперу формату А1.

Алгоритм роботи

Вступ. Запропонуйте дітям поглянути у вікно та поміркувати, кому потрібна допомога. Від-

так запропонуйте уявити, що в них є змога відкрити кафе й погостувати всіх нужденних. Гостями можуть бути дорослі, діти й навіть тварини.

Основна частина. Об'єднайте дітей у групи по 5—7 осіб та попросіть домовитися, що вони малюватимуть: сніданок, обід або вечерю. Відтак запропонуйте кожному намалювати себе як страву.

Щойно групи вибрали об'єкти для малювання, учасники не мають обговорювати за допомогою вербальних та інших засобів, хто, що й де буде малювати.

Підсумок. Після завершення роботи обговоріть із дітьми, чи сподобалася їм така діяльність. Закликайте дошкільників висловлювати власні емоції. Відтак проаналізуйте індивідуальну роботу кожного за допомогою запитань: Як називається ця страва? Як довго її готували? У якому місці на столі вона перебуває? Як «відчуває себе» страва в оточенні інших страв? Для кого її приготували?

Техніка: МОЯ СІМ'Я В ОБРАЗИ КВІТІВ

Тема: Моя сім'я

Мета: виявити сприйняття дитиною себе в сім'ї.

Завдання:

- визначити суб'єктивну роль кожного члена сім'ї з позиції дитини;
- проаналізувати ставлення дитини до членів своєї сім'ї.

Матеріали: гуашеві фарби, пензлики, ємкість для води, білий аркуш паперу формату А3.

Алгоритм роботи

Вступ. Проведіть із дітьми бесіду про значення родини в житті кожного, про важливість добрих родинних стосунків. Під час бесіди заохочуйте дітей розповідати про свою сім'ю.

Основна частина. Запропонуйте кожній дитині намалювати свою сім'ю за допомогою квітів. Відтак попросіть розповісти про малюнок і прокоментувати кожне зображення. Скеруйте розповідь за допомогою запитань:

- Які почуття в тебе виникали, коли ти зображував(ла) свою сім'ю на малюнку?
- Чи є на ньому ти?
- Як себе почуває твоя квітка?
- Які члени сім'ї тут зображені?
- Що вони відчують?
- Чи спілкуються квіти між собою?
- Що ти хотів(ла) би змінити?

Підсумок. Проаналізуйте образи квітів та їхнє розміщення. Співвіднесіть малюнок з розповіддю дитини. Якщо помітите ознаки негативних емоційних проявів, зверніться по консультацію до практичного психолога.

Техніка: МАЛЮВАННЯ ОЛІЄЮ

Тема: Вивчаємо свою планету

Мета:

- формувати навички вільного малювання;
- ознайомлювати зі способами нанесення олії на різні поверхні різними інструментами;
- розвивати в дітей фантазію та уяву.

Завдання:

- розвивати емоційний інтелект;
- сприяти усвідомленню внутрішніх потреб;
- виявляти приховані емоції.

Матеріали: білі та кольорові аркуші паперу різного формату, соняшникова олія, ватні палички, пензлики, губка, дерев'яні палички.

Алгоритм роботи

Вступ. Ознайомте дітей з матеріалами та інструментами, які потрібні для роботи в цій техніці. Продемонструйте способи їх використання під час малювання. Відтак запропонуйте кожній дитині взяти аркуш паперу, олію, вибрати інструмент для малювання.

Основна частина. Увімкніть приємну музику та запропонуйте дітям пофантазувати на тему «Планета, на якій мені добре». Коли діти уявлять образ такої планети, попросіть їх повільно та спокійно спробувати зобразити те, що вони відчують. Після закінчення роботи попросіть кожну дитину піднести малюнок до світла, подивитися на нього, як на рентгенівський знімок, і прокоментувати зображення.

Підсумок. Проаналізуйте роботи дітей, вислухайте їхні коментарі. Спонукайте дітей розповідати за допомогою запитань: Як можна назвати твій малюнок? Про що ти думав(ла), коли малював(ла)? Чи сподобалося малювати олією? Чому?

Техніка: МАЛЮВАННЯ АКВАРЕЛЛО НА ВОДІ

Тема: Розцвітає все навколо

Мета:

- навчати розслаблятися й отримувати задоволення від процесу малювання;
- сприяти усвідомленню, що малювати можна без тривоги за результат і зовнішню оцінку;
- розвивати в дітей фантазію та уяву.

Завдання:

- знімати тривогу за результат;
- насолоджуватися діяльністю під час творчості.

Матеріали: фарби акварельні, пензлики для малювання різного розміру, вода в глибокому білому або прозорому посуді, білий аркуш паперу формату А4, щоб розмістити під посудом.

Алгоритм роботи

Вступ. Запропонуйте дітям уявити квітуче поле. Заохочуйте їх розповідати, які кольори вони бачать, яка погода тощо. Відтак зверніть увагу дітей на фарби в коробці та запитайте, чи є серед них потрібні кольори, щоб намалювати уявне квіткове поле. Попросіть дітей обрати пензлик і пояснить, що малювати потрібно на воді. Саме тому вода налита в посуд майже до краю і він стоїть на аркуші паперу — щоб навколо води було світле тло.

Основна частина. Увімкніть приємну музику та запропонуйте дітям виконувати дії:

- прислухайся до себе та відчуй свої емоції;
- зверни увагу на колір акварелі: який колір «кличе» — до того й торкнися пензлем;
- постав крапки на воді та спостерігай за тим, що відбувається з фарбою;
- спробуй помалювати по воді та поспостерігай за процесом;
- зміни колір фарби, якщо хочеш;
- візьми пензлик в іншу руку та малюй далі;
- візьми другий пензлик і помалюй обома руками тощо.

Підсумок. Після завершення роботи запропонуйте дітям відповісти на запитання: Чи сподобалося тобі малювати на воді? Як змінився твій стан? Як ця творчість на тебе вплинула? Про що говорить твій стан? Як ти себе відчуваєш? Чого хочеш?

Техніка: МАЛЮВАННЯ НА ВОЛОГОМУ ПАПЕРІ

Тема: Акваріум і його мешканці

Мета:

- спонукати дітей виражати почуття, пов'язані з їхнім станом;
- навчати дітей усвідомлювати власні почуття;
- розвивати навички вільного малювання.

Завдання:

- сприяти зміцненню образу Я;
- виявляти приховані емоції.

Матеріали: пензлі, фарби, ємкість для води, папір формату А3.

Алгоритм роботи

Вступ. Організуйте спостереження за мешканцями акваріуму. Пофантазуйте разом із дітьми, які незвичні тварини можуть жити у воді.

Основна частина. Запропонуйте дітям уявити образ мешканця акваріуму, що існує в реальності чи в їхній фантазії. Відтак попросіть їх намалювати його на рясно змоченому водою папері. Спостерігайте за дітьми, фіксуйте емоції, які виникають у них під час малювання. Заохочуйте дітей демонструвати та коментувати власні малюнки.

Підсумок. Проаналізуйте малюнки дітей, вислухайте їхні коментарі. Спонукайте дітей розповідати за допомогою запитань: Що ви намалювали? Які почуття викликає у вас робота? Що ви відчували під час роботи над малюнком? Чи є відмінності в малюванні на сухому й вологому папері?

Техніка: АКВАТИПІЯ

Тема: Дивовижний світ комах

Мета:

- розвивати здібності дітей до самовираження;
- формувати творчу уяву, здатність до рефлексії.

Завдання:

- розвивати емоційний інтелект;
- виявляти приховані емоції.

Матеріали: аркуш паперу формату А3, гуаш, оргскло або пластик розміром 5×5 см, пензлі різного розміру, вологі та сухі серветки, ємкість із водою.

Алгоритм роботи

Вступ. Запитайте у дітей, які комахи вони знають. У теплу пору року організуйте спостереження за комахами на ділянці дитячого садка. Відтак поміркуйте, на що схожі комахи та чи складно їх намалювати. Комахи схожі на цяточки.

Основна частина. Запропонуйте дітям намалювати комах:

- створіть разом із дітьми кольорні плями на аркуші паперу за допомогою оргскла та фарб: накладіть на скло крапельки фарби різних кольорів, прикладіть скло до паперу так, щоб залишити плями різних форм і розмірів. Повторюйте дію до повного заповнення аркуша кольорними плямами;
- запропонуйте дітям серед намальованих плям і білих проміжків знайти якомога більше різних образів комах і обвести їх контури темнішим кольором. Заохочуйте дітей знаходити якомога більше таких образів.

Підсумок. Влаштуйте презентацію малюнків. Спонукайте дітей розповідати про свої роботи за допомогою запитань: Як ти назвеш малюнок? Який колір переважає на ньому? Чому саме він? Яких комах ти зобразив(ла)? Що відчував(ла) у процесі роботи?

